

ZAGADNIENIA GOSPODARCZE

w świetle prasy i literatury ekonomicznej zagranicą

Nr 7
Rok V

S p i s r z e c z y:-

Finansowanie i kontrola przy
zleconym systemie prowadze-
nia robót.

Tłumaczenie rozdziału VIII-go
z książki pod red. I. D. Szera
p. t. "Finansowanie budownictwa
przemysłowego (Finansowanie
promyślowo-stroitelstwa)".
Gosfinizdat, Moskwa 1947.

- 4 -

FINANSOWANIE I KONTROLA PRZY ZLECONYM SYSTEMIE

PROWADZENIA ROBÓT. x)

§ 1. Umowy zlecieniowe w budownictwie.

Przy zleconym systemie wykonania robót prawa i obowiązki obu stron określone są w umowie, która stanowi podstawę dla ustalenia wzajemnych stosunków w rozrachunku gospodarczym pomiędzy zleceniodawcą a zleceniobiorcą. Dlatego też ważnym jest, aby umowy były zawierane we właściwym czasie.

Doceniając znaczenie systemu zleconego oraz konieczność, w związku z tym, ścisłego określenia stosunków wzajemnych pomiędzy zleceniobiorcą a zleceniodawcą, Rada Ministrów ZSRR. uchwałą z dnia 26 lutego 1938 r., jednocześnie z "Przepisami, dotyczącymi umów zlecieniowych w budownictwie", zatwierdziła wzory umów zlecieniowych w budownictwie - generalnej oraz rocznej.

Jeżeli budowa ma być prowadzona w ciągu szeregu lat - obok umowy rocznej zawiera się także umowę ^{przebiegu} generalną, a to dlatego, aby zleceniobiorca mógł opracować plan/swejej działalności na danym planie budowy oraz organizować zakłady i urządzenia pomocnicze oraz usługowe odpowiednio do postępu budowy w każdym roku, aż do pełnego zakończenia budowy.

W celu umocnienia zasad rozrachunku gospodarczego oraz wzmocnienia odpowiedzialności za roboty budowlano-montażowe zleceniobiorcy generalnemu, zarówno w umowie generalnej jak i rocznej, zleca się wykonanie wszystkich robót, zarówno ogólnobudowlanych jak i specjalnych (sanitarно-technicznych, elektro-montażo-

x) Tłumaczenie rozdziału VIII-go z książki pod red. I. D. Szera p. t. " Finansowanie budownictwa przemysłowego (Finansowanie promyszlennowo stroitielstwa)", Gosfinizdat, Moskwa 1947.

wych i in.). Te ostatnie roboty zleceniobiorca generalny może zlecać subprzedsiębiorcy, jednakże ponosi on ~~pełną~~ odpowiedzialność także za te roboty wobec zleceniodawcy, z którym zawarł umowę na całość budowy. Zleceniodawca (inwestor) nie ma prawa zawierać umów bezpośrednich z subprzedsiębiorcami, jeżeli zawarł umowę ze zleceniobiorcą generalnym.

Wyjątek stanowią tylko roboty przy montażu urządzeń technicznych, które zleceniodawca może powierzać dostawcy tych urządzeń wzgl. specjalnym organizacjom montażowym lub też zleceniobiorcy generalnemu.

W umowie generalnej, zgodnie z projektem technicznym, przewiduje się całość robót, które powinny być wykonane dla ukończenia budowy danego zakładu. Umowa generalna wyszczególnia wszystkie obiekty z określeniem terminów ukończenia obiektów głównych. Umowa roczna uwzględnia roboty, objęte spisem tytułów na dany rok, z wyszczególnieniem kosztu oraz terminu wykonania każdej roboty. W umowie rocznej ustala się także warunki oraz wysokość zaliczek, jakie udzieli zleceniodawca zleceniobiorcy, jak również warunki rozliczeń. Jeżeli okres budowy nie przekracza jednego roku, nie zawiera się oczywiście umowy generalnej.

Roboty, wykonywane przez zleceniobiorcę, powinny być zgodne z zatwierdzonym projektem technicznym oraz kosztorysem. Dlatego do umowy generalnej powinny być dołączone - jako jej część integralna - wspomniany projekt techniczny, kosztorys oraz spis obiektów budowlanych, objętych umową.

Roboty, wykonywane przez zleceniobiorcę na podstawie umowy rocznej, powinny być zgodne z zatwierdzonym ~~spisem~~ spisem tytułów na dany rok. Spis tytułów, z wykazem obiektów wykonywanych w danym roku powinien być również dołączony do umowy rocznej.

Zleceniodawca i zleceniobiorca ustalają wykaz głównych rodzajów robót, jakie mają być wykonane w ciągu roku; zgodnie z tym do umowy rocznej załącza się dane, dotyczące rozmiarów robót przy każdym obiekcie.

Koszt robót określa się na podstawie zatwierdzonego kosztorysu. Każdy element konstrukcyjny wycenia się zgodnie z

cenami jednostkowymi przewidzianymi w kosztorysie. Dlatego do umowy rocznej musi być też dołączony wykaz cen jednostkowych dla robót, wykonywanych w danym roku.

Zleceniobiorca powinien zaczynać i kończyć roboty na każdym obiekcie w tych terminach, jakie są przewidziane w generalnej i rocznej umowach.

W związku z tym, do umowy generalnej załącza się ogólne zasady organizacji budowy oraz generalny plan budowy, zaś do umowy rocznej harmonogram robót.

Zleceniodawca ma obowiązek dostarczyć zleceniobiorcy niezbędne dla przeprowadzenia robót robocze rysunki oraz urządzenia, podlegające montażowi w terminach przewidzianych. Do umowy rocznej dołącza się w tym celu dane o terminach dostarczenia planów i urządzeń.

Zleceniodawcy powinni we właściwym czasie finansować wykonane roboty oraz wypłacać przewidziane w umowie zaliczki. Do umowy winien być dołączony plan sfinansowania budowy według poszczególnych kwartałów.

Stosunki pomiędzy zleceniodawcą a zleceniobiorcą, wynikające ze szczególnych właściwości danej budowy określane są w specjalnych warunkach ujmowanych w załącznikach do generalnej wzgl. rocznej umowy.

Warunki specjalne przewidują tryb zaopatrywania, świadczenie usług, dostarczenie mieszkalnych lub innych pomieszczeń jak również tryb rozliczeń świadczonych usług. Warunki specjalne ustala się jednak tylko w przypadku, jeżeli tego wymaga szczególnie właściwości danej budowy, i dlatego sprawy tej nie regulują wspomniane "Przepisy dotyczące zawierania umów zleceniowych". Na przykład, w dziedzinie zaopatrzenia materiałowo-technicznego powinien być omówiony tryb dostawy urządzeń, montowanych przez zleceniobiorcę. Co się tyczy usług, świadczonych wzajemnie przez obie strony, należy w warunkach specjalnych określić rodzaj tych usług, ich koszt, terminy i tryb korzystania oraz tryb i warunki zapłaty. W tych warunkach specjalnych przewiduje się tryb i terminy spłaty zaliczek, jakie otrzymuje zleceniobiorca, przy czym bierze się pod uwagę, czy dana budowa

zostanie zakończona w roku bieżącym, czy przechodzi na lata następne..

Na podstawie zatwierdzonego założenia projektu, zleceniobiorca może już rozpoczynać wstępne roboty przygotowawcze: urządzenie dróg dojazdowych, pomieszczeń mieszkalnych, kamieniołomów, urządzeń pomocniczych itp. Te prace prowadzi się na podstawie oddzielnej umowy, jaką zawierają między sobą zleceniodawca i zleceniobiorca. Umowy na te prace przygotowawcze, o ile nie ma zatwierdzonego założenia projektowego oraz planu generalnego, bank nie przyjmuje do finansowania.

§ 2. Kontrola umów przez Bank Przemysłowy.

Dla otwarcia finansowania budowy prowadzonej systemem zleconym, zleceniodawca przedstawia oddziałowi Banku Przemysłowego kopię umowy zleceniowej wraz ze wspomnianymi załącznikami. Oddział Banku powinien starannie sprawdzać przedłożone umowy. Musi on zbadać, czy obiekty, objęte umową, zaopatrzone są w projekty i kosztorysy oraz czy są one włączone do spisu tytułów na dany rok; w wypadku przeciwnym Oddział nie przyjmuje ich do finansowania.

Na przykład, -w umowie przewidziany jest obiekt A; nie został on jednak włączony do spisu tytułów i dlatego bank nie przyjmie go do finansowania.

Jeżeli jakikolwiek obiekt nie posiada kosztorysu lub też pozostałość limitu kosztorysowego wynosi mniej, niż kwota ustalona w umowie na dany obiekt, Bank nie podejmuje ^{finansowania} odpowiedniej części kwoty umowy. Przypuśćmy, że w umowie wymienione są obiekty: A - o koncie 300 tys. rubli, B- 400 tys. rubli, C-350 tys. rubli, D -50 tys. rubli, razem na 1,1 miliona rubli. Bank stwierdził, że obiekt A nie został włączony do spisu tytułów, kosztorys na obiekt D nie został zatwierdzony, kosztorys na obiekt B, opiewający na 600 tys. rubli, został już, od początku roku wykorzystany w wys. 350 tys. rubli, -czyli reszta limitu wynosi: 600 tys. rb. -350 tys. rb. = 250 tys. rubli i wskutek tego umowę na roboty przy obiekcie B należy zredukować z 400 tys. rb do 250 tys. rb., czyli o 150 tys. rb. W rezultacie Bank

nie przyjmuje do finansowania - dla braku kosztorysów - robót na sumę 200 tys.rb. oraz nie przewidzianych w spisie tytułów robót wartości 300 tys.rb. i żąda zmiany umowy, tymczasowo przyjmując do finansowania roboty tylko w kwocie 600 tys.rb. (1,1 miliona rb.-200 tys.rb.-300 tys.rb.).

Bank powinien sprawdzić, czy wszystkie zasadnicze obiekty zostały włączone do umowy oraz czy zachowana została zasada, według której przedsiębiorstwo, prowadzące podstawowe roboty budowlane, występuje w charakterze zleceniobiorcy generalnego.

Bardzo ważne znaczenie posiada przeprowadzana przez Bank kontrola załączonych do umowy warunków specjalnych. Jak już było powiedziane, warunki specjalne dotyczą jedynie specyficznych okoliczności robót na danym odcinku, nie przewidzianych przez "Przepisy dotyczące zawierania umów zleciowych w budownictwie." W pierwszym rzędzie Bank kontroluje warunki specjalne właśnie z tego punktu widzenia. Dalej sprawdza, czy istnieją zobowiązania do bezpłatnego świadczenia przez obie strony wzajemnych usług, pomieszczeń mieszkalnych itd. Gdyby, na przykład, zleceniodawca oddawał zleceniobiorcy do dyspozycji lokale mieszkalne z obsługą, urządzeniem (meble, inwentarz) oraz usługami komunalnymi, - należy sprawdzić, czy w warunkach specjalnych przewidziane są wysokości i terminy czynszu dzierżawnego, obliczonego według kosztów własnych zleceniodawcy. W przypadku, kiedy zleceniodawca oddaje do dyspozycji zleceniobiorcy transport, bocznice kolejowe oraz tabor, - należy sprawdzić, czy koszt tych usług, przewidziany w warunkach specjalnych, nie przewyższa kosztów własnych zleceniodawcy (w granicach cen kosztorysowych). Należy też sprawdzić, czy ceny za usługi, jakie świadczy zleceniodawca zleceniobiorcy (w postaci dostarczenia wody, pary, prądu itd.), wykazane w warunkach specjalnych, nie przewyższają cen, przewidzianych w kosztorysie.

Jeżeli zleceniodawca przekazuje zleceniobiorcy niektóre posiadane przez niego a niezbędne dla budowy materiały, - stosunki wzajemne między nimi regulują ogólne przepisy o wymianie towarowej (z zastrzeżeniem, że to przekazanie nie jest związane z przejściem z gospodarczego sposobu prowadzenia ro-

bót na system zlecony.) Na przykład, zleceniodawca odstąpił zleceniobiorcy posiadany materiał budowlany. Zleceniodawca występuje tu jako zwykły dostawca i dostarczone przez niego materiały zleceniobiorca opłaca według cen obowiązujących.

W przypadku, kiedy w warunkach specjalnych wykazane ceny za usługi są nadmierne, Bank, nie wstrzymując finansowania budowy, żąda skorygowania umowy, wyznaczając dla tego określony termin, nie przekraczający jednak dni piętnastu.

Bank sprawdza, czy przewidziana w umowie zaliczka, jaką wypłaca zleceniodawca zleceniobiorcy, nie przekracza 15 % umowego kosztu robót, i nie przyjmuje umowy do finansowania, jeżeli zaliczka ta przekracza powyższą normę (chyba, że istnieje osobna decyzja rządu dla danej budowy). Jeżeli zaliczka, choćby i nie przekraczała 15 % sumy kosztorysowej, przekracza rzeczywiste potrzeby zleceniobiorcy, Bank powoduje odpowiednie zredukowanie zaliczki do wysokości faktycznych potrzeb.

§ 3. Zaliczkowanie zleceniobiorczych organizacji budowlanych i kontrola bankowa.

Określenie wysokości zaliczki.

Zleceniobiorcy otrzymują od zleceniodawców zaliczki na pokrycie wydatków, związanych z utworzeniem normalnych zapasów materiałów oraz na dokończenie robót budowlano-montażowych w toku. Posługując się ustaloną metodą obliczeń określamy, że przy rocznym rozmiarze robót (zgodnie z umową) na 5 milionów rubli, kwota zaliczki na pokrycie kosztów zapasu materiałów wyniesie 8,3 %, czyli 415 tys. rb. oraz na roboty w toku 2 %, czyli 100 tys. rb., -ogółem 10,3 % czyli 515 tys. rubli.

Ważne znaczenie dla prawidłowego regulowania środków obrotowych zleceniobiorcy posiada dokonywane we właściwym czasie regulowanie wysokości zaliczek, odpowiednio do zmieniających się rozmiarów robót, jakie wykonuje zleceniobiorca dla zleceniodawcy, jako też i pełna spłata zaliczki przy zakończeniu robót. Zakres oraz terminy spłaty zaliczek ustala się w zależności od tego, czy dana budowa potrwa dłużej niż rok, czy też

zostanie zakończona w tym roku, na który została zawarta umowa.

Przy prowadzeniu budów wykonywanych dłużej niż rok, instytucje zleceńbiorcze powinny na koniec roku posiadać zapasy materiałów, niezbędne dla normalnego toku robót w roku następnym. Zwrot otrzymanych zaliczek w takich przypadkach mógłby postawić je w ciężkiej sytuacji finansowej, byłyby one bowiem pozbawione środków, niezbędnych na pokrycie kosztów materiałów, zapewniających wykonanie planu robót w roku następnym. Dlatego, jeżeli, nie ma danych o znacznym zredukowaniu rozmiarów robót w roku następnym w porównaniu do programu robót roku poprzedniego, - nie ma podstaw do żądania od zleceńbiorky spłaty zaliczki, która w ten sposób przechodzi na rok następny, a ustala się ją tylko ściśle w zależności od zwiększenia lub zmniejszenia rozmiarów robót.

Przy kontroli nad ustalaniem rozmiarów i terminów spłaty zaliczek przy przechodzących z roku na rok budowach należy, w szczególności, wykorzystywać dane co do rozmiaru robót, jaki powinien być wykonany zgodnie z umową generalną. Jeżeli cała reszta robót według umowy generalnej, jest mniejsza od rozmiaru robót w roku bieżącym, - to zaliczkę, do czasu ścisłego ustalenia rozmiaru robót na rok następny, utrzymuje się jedynie w wysokości odpowiadającej tej reszcie robót. Różnicę spłaca się w ciągu ostatniego kwartału roku bieżącego - w terminach i kwotach uzgodnionych przez obie strony. Na przykład, reszta robót według umowy generalnej na rok 1948 określona została na 5 miliony rubli, - rozmiar zaś robót w r. 1947 wynosił 5 mln. rubli. Zleceńbiorca otrzymał w r. 1947 tytułem zaliczki 11 %, czyli 550 tys. rubli. W oparciu o dane co do reszty robót, pozostających na r. 1948, zleceńbiorca powinien w r. 1947 zwrócić 550 tys. rubli - $(3 \text{ mln rb} \times 11 : 100) = 220 \text{ tys. rubli}$.

Jeżeli zleceńbiorca zakończy budowę w danym roku, zaliczka powinna być spłacona w terminach, odpowiadających grafikowi robót. Na przykład, zleceńbiorca zaczyna budowę 1 marca 1947 i powinien zakończyć ją 1 grudnia tego samego roku. W tym przypadku zaliczka powinna być całkowicie spłacona w terminie do 1 grudnia 1947 r.; wielkość i terminy spłat częściowych zależą od wzajemnego porozumienia obu stron.

Wstępna kontrola celowości wykorzystania zaliczek.

Aby zabezpieczyć zużycie zaliczek zgodnie z określonym wyżej przeznaczeniem, Bank-zgodnie z decyzją Rady Ministrów ZSRR z dn.9 kwietnia 1942 r. kontroluje zużycie zaliczek nie tylko w trybie kontroli następnej, lecz także w trybie kontroli wstępnej. Dla każdej instytucji zleceńbiorczej, posiadającej w Banku konto rozliczeniowe, otwiera się specjalne konto zaliczek. Na to konto wnosi się wszystkie zaliczki, udzielane przez zleceńodawców, z tego też konta opłaca się rachunki za nabywane przez zleceńbiorcę podstawowe materiały budowlane (wliczając koszty dostawy).

Skupienie zaliczek na osobnym koncie umożliwia Bankowi stosowanie prewencyjnej kontroli zużycia zaliczek tylko na zakup podstawowych materiałów budowlanych oraz niedopuszczenie do wydatkowania środków z tego konta na inne cele. Jednakże, w drodze wyjątku, w tych przypadkach kiedy do dokumentu płatniczego włączono jednocześnie obok materiałów podstawowych także materiały pomocnicze albo gdy akredytywa (lub specjalny rachunek) wystawiona została na oba rodzaje materiałów, - z konta zaliczek można wypłacić środki na całą kwotę dokumentu płatniczego, akredytywy czy specjalnego rachunku, czyli dopuszcza się opłacenie materiałów pomocniczych, których w zasadzie nie wolno pokrywać z zaliczek. Ten wyjątek dopuszczony został dlatego, że często do przedstawianych do opłaty rachunków-faktur zleceńbiorczy włączają koszt nie tylko materiałów podstawowych, lecz także i pomocniczych. Dlatego w podobnych wypadkach z konta zaliczek opłaca się wszystkie materiały z tym jednak, że przy kontroli zabezpieczenia zaliczek bierze się pod uwagę tylko pozostałość materiałów podstawowych.

Kontrola następna celowości zużycia zaliczek.

Wstępna kontrola celowości zużycia zaliczek nie daje jednak gwarancji, że kwota otrzymana przez zleceńbiorcę z konta zaliczek, będzie odpowiadała pozostałości zakupionych materiałów. Tak np., zleceńbiorca może, zużywszy część materiałów, nie uzupełnić ich zapasów, - w tym wypadku powstaje dysproporcja pomiędzy wysokością otrzy-

manej zaliczki, a wartością pozostałej reszty materiałów. Moga powstać także i inne przypadki, wskutek których zaliczka zleceniobiorcy nie zostanie zabezpieczona (np. przekazanie materiałów swoim przedsiębiorstwom pomocniczym-wydzielonym i samodzielnie bilansującym, subprzedsiębiorcom itp.) Dlatego Bank powinien raz w miesiącu kontrolować stan zaliczek, otrzymanych przez każdą instytucję zleceniobiorczą, na podstawie przedstawianych przez nią raportów buchalteryjnych według f.No 4-a (patrz str. 10).

Wszyscy zleceniobiorcy powinni nadsyłać raporty najpóźniej do 5-go każdego miesiąca, prócz zleceniobiorców z rozgałęzioną siecią, -którzy nadsyłają raporty najpóźniej do 10-go. Na podstawie tych raportów Bank przede wszystkim ustala kwotę zaliczek bezpośrednio wykorzystanych przez zleceniodawcę. W tym celu od pozostałości zaliczek, otrzymanych od zleceniodawcy, należy potrącić pozostałość sum niezużytych, czyli sum znajdujących się na "koncie zaliczek", jak również część zaliczek, przekazanych przez zaliczkiobiorcę - subzleceniobiorcom. Otrzymana różnica stanowi część zaliczki, zużytej przez zleceniobiorcę i ta właśnie część powinna odpowiadać zabezpieczeniu.

Zgodnie z omówionym wyżej przeznaczeniem zaliczek, zabezpieczenie ten określa się biorąc za punkt wyjścia rozmiary pozostałości połączonych podstawowych materiałów budowlanych, jak również pozostałość nakładów na roboty budowlano-montażowe w toku.

Jeżeli zleceniobiorca wykonuje roboty na obiektach z terminem wykonania do trzech miesięcy, może on otrzymywać od zleceniodawcy należne mu płatności bez sporządzania aktów-ozdoby-odbiorczych. W takich przypadkach wszelkie wydatki na dane obiekty będą włączone do pozostałości robót budowlano-montażowych w toku, chociaż ich część, opłacona przez zleceniodawcę, oczywiście, nie może być włączona do zabezpieczenia zaliczki. Dlatego w raporcie według f.Nr 4-a należy wykazywać kwoty pozostałości robót budowlano-montażowych w toku z potrąceniem sum, otrzymanych od zleceniodawców na podstawie rachunków przejściowych.

Ministerstwo Budownictwa
Przedsiębiorstwo Przemysłu Opakowego
Zarząd Główny Budowy Kopalń-Zachód
miast Mospromstrój

Formularz Nr 4-a.
Organizacja zleceńbiorcza
przekłada Oddziałowi Banku do
druku 5-go każdego miesiąca.

Do Moskiewskiego Miejskiego Biura Banku Przemysłowego

Raport

Lp.	Pozycje	Sumy w tys. rubli	Lp.	Pozycje	Sumy w tys. rubli
1	Pozostałość zaliczek, otrzymanych od zleceńbiodawców	2000	1	Roboty budowl.-montażowe w toku	100
2	Pozostałość środków na "koncie zaliczek"	200	2	Pozostałość podstawowych materiałów budowlanych	1500
3	Pozostałość zaliczek, wydanych subzleceńbiorcom	300	3	Pożyczki na sezonowe zapasy materiałów	250
4	Pozostałość zaliczek, otrzymanych od zleceńbiodawców po potrąceniu środków na "koncie zaliczek w banku" oraz pozostałości zaliczek, wydanych subzleceńbiorcom (poz.1 - poz.2 - poz.3).	1500	4	50 % zadłużenia u dostawców w pozycjach: a) "Dostawcy za zaakceptowane rachunki-faktury" b) "Dostawcy za nie opłacone w terminie rachunki-faktury" c) "Dostawcy za dostawy nie fakturowane"	100 125 25
			5	Pozostałość podstawowych materiałów budowlanych, opłaconych z zaliczek zleceńbiodawcy (poz.2, poz.3, poz.4a-4b-4c)	1000
			6	Pozostałe akredytywy i r-ki specjalne na opłatę podstawowych materiałów budowlanych	100
			7	Razem (poz.1+poz.5+poz.6)	1200
			8	Pozostałości paszy oraz paliwa	250

Kierownik Budowy (podpis)

Główny Buchalter (podpis)

22 maja 1947 r.

Przy kontroli zabezpieczenia zaliczek liczy się jedynie pozostałości ponad normatyw.

Dalej, jak już powiedziano wyżej, do zabezpieczenia zaliczek przyjmuje się tylko pozostałości opłaconych materiałów podstawowych. Ich koszt stanowi różnicę pomiędzy: a) kosztem pozostałości wszystkich materiałów podstawowych, b) zadłużeniem w banku za pożyczkę na zakup tych materiałów oraz u dostawców tych materiałów.

Ogólna suma zadłużenia u dostawców odzwierciedla rozrachunki według akceptów za dostawę podstawowych materiałów, narzędzi, odzieży ochronnej, mniej cennego inwentarza oraz innych wartości materialnych, nabywanych nie z zaliczek od zleceniobdawcy, lecz z własnych środków obrotowych zleceniobiorcy. Jednakże ustalanie każdego miesiąca stanu zadłużenia wobec dostawców, z wyodrębnieniem zadłużenia wobec dostawców materiałów podstawowych, jest ^{zbyt} złożone, dlatego dla ustalenia kosztu opłaconych materiałów podstawowych wolno potrącać tylko 50% zadłużenia wobec wszystkich dostawców, co odpowiada danym sprawozdawczym zleceniobiorców. W ten sposób, jeżeli brak ściślejszych danych co do zadłużenia za materiały podstawowe, przyjmuje się je w wysokości 50 % pozostałości bilansowej pozycji "Dostawcy za akceptowane rachunki-faktury" oraz "Dostawcy za nieopłacone w terminie rachunki-faktury".

Jeżeli rozliczenia za nabywane przez zleceniobiorcę materiały przeprowadzane są na podstawie akredytyw, - te ostatnie wystawia się z osobnego konta zaliczek; dlatego pozostałość wystawionych akredytyw oraz rachunków specjalnych uwzględnia się przy zabezpieczeniu zaliczki.

Jak już było powiedziane wyżej, przy kontroli zabezpieczenia zaliczki od kwoty pozostałości materiałów podstawowych potrąca się resztę zadłużenia z tytułu pożyczek, otrzymanych na sezonowe zapasy materiałów. Tymczasem wiadomo, że pożyczki bankowe udzielane są na sezonowe zapasy nie tylko materiałów podstawowych, lecz także paszy oraz materiałów pędnych. W danym przypadku zastosowano pewne umowne uproszczenie rozliczenia. Ponieważ comiesięczne obliczanie, na jakie cele zużyto pożyczki oraz jaki był (względnie nieduży) udział paszy oraz paliwa, jest uciążliwe, - zgodzono się, że całość pożyczki będzie się odnosić do materiałów podstawowych. Zleceniobiorcę kompensuje się tym, że do zabezpieczenia zaliczki przyjmuje się przekraczającą normatyw pozostałość paszy i paliwa, chociaż te wartości nie mogą być nabywane z zaliczek.

W przytoczonym przykładzie kwota zaliczki, zużyta przez zleceniobiorcę, wynosi: 2 mln.rb.(poz.1) - 200 tys.rb.(poz.2) - 300 tys.rb.(poz.3) = 1,5 mln.rb.(poz.4), zabezpieczenie zaś wynosi: 100 tys.rb (poz.1) + 1 mln.rb.(poz.5) + 100 tys.rb. (poz.6) = 1,200 mln.rb. Prócz tego, do zabezpieczenia należy dodać przekraczającą normatyw pozostałość paszy i paliwa, wynoszącą, przypuścimy, 25 tys.rb., -zabezpieczenie zatem wyniesie $1\ 200\ \text{tys.rb.} + 25\ \text{tys.rb.} = 1\ 225\ \text{tys.rb.}$ Tak więc, zleceniobiorca zużył niezgodnie z przeznaczeniem zaliczkę w wysokości 1,5 mln.rb. - 1 225 tys.rb. = 275 tys.rb. Suma ta powinna być z niego ściągnięta i zaliczona na jego konto zaliczek.

Niezabezpieczoną część zaliczki zleceniobiorca powinien spłacić w ciągu trzech dni. Jeżeli w tym terminie nie da on Bankowi zlecenia na pokrycie niezabezpieczonej części zaliczki, Bank sam ją ściąga tj. przelewa z konta rozliczeniowego zleceniobiorcy odpowiednią sumę w trybie, przewidzianym dla spisywania przeterminowanych pożyczek.

Gdyby w przytoczonym przykładzie pozostałość materiałów podstawowych wynosiła nie 1,5 mln.rb., lecz 1,9 mln.rb., to zabezpieczenie odpowiednio wynosiłoby nie 1 225 tys.rb., lecz 1 625 tys.rb. Mielibyśmy wtedy nadmiar zabezpieczenia w stosunku do zużytej zaliczki w wysokości $1\ 625\ \text{tys.rb.} - 1\ 500\ \text{tys.rb.} = 125\ \text{tys.rb.}$ Oznaczałoby to, że zleceniobiorca wydatkował część swoich własnych środków obrotowych (125 tys.rb.) na zakup materiałów, czyli na ten cel, na który przeznacza się zaliczkę. W związku z tym, zleceniobiorca ma prawo żądać zwrotu wydatkowanych przez niego własnych środków obrotowych z zaliczki. Odpowiednia suma, na żądanie zleceniobiorcy, przenosi się z jego konta zaliczek na konto rozliczeniowe (oczywiście w granicach pozostałości środków na koncie zaliczek).

Raporty buchalteryjne, przedkładane przez instytucje zleceniobiorcze, opracowuje się na podstawie operatywnych zapisów buchalteryjnych. Dlatego prawidłowość tych raportów należy sprawdzać w trybie kontroli następnej na podstawie bilansów. Sumy sald poszczególnych pozycji raportu powinny odpowiadać saldom odpowiednich pozycji bilansu, z wyjątkiem pozycji "Niezakończone roboty budowlano-montażowe" oraz "Akredytywy i rachunki specjal-

ne". Salda pozycji "Niezakończone roboty budowlano-montażowe" w raporcie mogą nie zgadzać się z danymi bilansu, - jeżeli zleceniobiorca budował obiekty z terminem wykonania do trzech miesięcy, otrzymując za nie od zleceniodawcy przejściowe płatności bez sporządzania protokołów zdawczo-odbiorczych.

Bilans wykazuje salda akredytyw oraz rachunków specjalnych, otwartych dla opłacania wszystkich wartości materiałów podstawowych, innych materiałów, przedmiotów szybko zużywających się itp.), raport zaś - jedynie dla opłacania materiałów podstawowych.

Jeżeli ujawni się znaczna rozbieżność pomiędzy raportem a bilansem, konieczne jest sprawdzić zabezpieczenia zaliczki już na podstawie bilansu i jednocześnie wyjaśnić przyczyny tej rozbieżności. W szczególności, należy sprawdzić, czy zleceniobiorca nie przedłożył świadomie nieprawidłowego raportu, - aby uchylić się od terminowej spłaty niewłaściwie zużytej zaliczki. W razie stwierdzenia takiego faktu, pracowników instytucji zleceniobiorczej, winnych w przedłożeniu fikcyjnego raportu, należy pociągnąć do odpowiedzialności, zużytą zaś niewłaściwie zaliczkę - ściągnąć.

Oddziały Banku powinny domagać się terminowego przedkładania raportów i, w wypadku niedotrzymania wyznaczonych terminów, stosować sankcje - wstrzymywać opłacanie materiałów i wystawianie akredytyw oraz otwieranie rachunków specjalnych z konta zaliczek.

Dla każdej organizacji zleceniobiorczej, posiadającej swoje konto rozliczeniowe w Banku Przemysłowym otwiera się odrębne konto zaliczek oraz kontroluje się zabezpieczenie zaliczek. Mogą być jednak wypadki, kiedy zleceniobiorca, posiadający kilka odcinków w jednym mieście, ale na różnych placach budowy, magazynuje część materiałów w składach bazowych swego oddziału zaopatrzenia. Warunki dostawy i przechowywania materiałów mogą tego wymagać, aby były one dostarczane do składu centralnego, a nie do magazynów odcinków robót.

W takich przypadkach byłoby niesłuszne pomijać pozostałości materiałów, zmagazynowane na składach centralnych oddziału zaopatrzenia. Doprowadziłoby to do sztucznego zmniejszenia zabezpieczenia oraz do trudności finansowych zleceniobiorcy. Dlatego, jeżeli zleceniobiorca, prowadzący roboty w różnych częściach jednego miasta,

część materiałów trzyma w magazynie bazowym, to zabezpieczenie zaliczek kontroluje się nie oddzielnie dla każdego odcinka robót, lecz dla całości. Gdyby w wyniku tej kontroli ogólnej okazało się, że zaliczka nie jest zabezpieczona, to nadwyżka zaliczki ponad zabezpieczenie powinna być spisana z kont rozliczeniowych tych jednostek gospodarczych zleceńbiorców, które dadzą odpowiednie zlecenia. W wypadku, gdyby Oddział Banku nie otrzymał takich zleceń, - sam ściaga nadwyżkę z któregośkolwiek konta rozrachunkowego zleceńbiorców albo jego ogniw organizacyjnych.

W bilansie odcinków robót wzgl. innych jednostek gospodarczych trustów zleceńbiorszych może figurować zadłużenie, które powstało wskutek operacji dokonywanych wewnątrz trustu. Takie zadłużenie występuje i w zbiorczym bilansie trustu. O ile to zadłużenie nie dotyczy dostaw zewnętrznych i nie zmniejsza ogólnej sumy opłaconych przez trust materiałów, to przy kontroli zabezpieczenia w skali całego trustu zadłużenie wobec dostawców, powstałe z tytułu dostaw wewnątrz trustu, nie potrąca się od sumy pozostałości materiałów podstawowych. Jeżeli trust przechowuje materiały na składzie centralnym i jeżeli kontrolujemy zabezpieczenie - z tego powodu - nie oddzielnie dla każdego odcinka, lecz dla całości trustu, to dla zabezpieczenia płatności za te materiały - zamiast oddzielnych kont zaliczek dla każdego odcinka - dopuszczalne jest otwarcie jednego konta zaliczek dla całego trustu. Na to konto odpisuje się wszystkie zaliczki, otrzymywane od zleceniodawcy, z tego też konta reguluje się wszystkie rachunki za podstawowe materiały budowlane, przedstawiane do opłaty zarówno przez trust, jak i jego odcinki robót lub inne jednostki gospodarcze.

Tryb udzielania zaliczek oraz kontrolowania ich zabezpieczenia, ustalony w stosunku do zleceńbiorców generalnych, obowiązuje także w stosunku do subzleceńbiorców. Do subzleceńbiorców stosuje się również omówiony wyżej system kontroli udzielania i zużycia zaliczek.-

§ 4. Finansowanie przy zleconym systemie prowadzenia robót.

Zasady finansowania przy zleconym systemie prowadzenia robót wynikają z zasad rozrachunku za wykonane roboty, ustalonych decyzją Rady Ministrów ZSRR z dnia 26 lutego 1938 r. Zgodnie z tym, finansowanie polega na opłacaniu zakończonych części elementów konstrukcyjnych na podstawie zatwierdzonych cen kosztorysowych.

Opłacanie tylko całkowicie zakończonych części elementów konstrukcyjnych zachęca do wykonania wszystkich robót danego elementu. Sprzyja to szybszemu zakończeniu całej budowy. Tak np. wykonanie stropów międzypiętrowych (element konstrukcyjny) obejmuje następujące operacje podstawowe: przygotowanie elementów stropu, ułożenie belek, wykonanie pułapu, wykonanie "podszycia", zaciągnięcie gliną. Stropy międzypiętrowe uważa się za zakończone dopiero po wykonaniu powyższych operacji. Potem dopiero można przystąpić do dalszej pracy, na przykład, do układania podłogi. Przez opłacenie jedynie zakończonej części stropu, po wykonanych na tej części wyżej wymienionych operacji, zleceniodawca zachęca do szybszego wykończenia całego elementu konstrukcyjnego, - w danym przypadku - wykonania stropów międzypiętrowych.

Zleceniobiorca, - mimo że przygotował materiał, ułożył belki i wykonał pułap wraz z "podszyciem", - czyli wykonał główną część tej roboty, zapłaty za nią jednak nie otrzyma, dopóki nie wykona operacji ostatniej - zaciągnięcia gliną. Jedynie po wykonaniu wszystkich tych operacji, zleceniobiorca otrzyma zapłatę za pełną ilość metrów kwadratowych zakończonego stropu, licząc po jednostkowych cenach kosztorysowych. Ta jednostkowa cena kosztorysowa przewiduje koszt wszystkich składników robót danego rodzaju - robocizny, materiałów oraz mechanizmów, niezbędnych dla wykonania wszystkich wymienionych operacji na powierzchni 1 m².

Za roboty niewykończone zleceniobiorca nie otrzymuje zapłaty, a zatem, jeżeli pozostałości niewykończonych robót (roboty w toku) przekraczają rozmiary normalne, - odczuwa on trudności finansowe.

Na przykład, zleceniobiorca przygotował materiał dla 1000 m² wiązań i ułożył belki, wydając na to 11 tys. rubli. Suma ta okaże się

"zamrożoną" w produkcji niezakończoną. Gdyby zleceniobiorca zakończył roboty na powierzchni 75 m^2 , - otrzymałby zapłatę po 22 rub. za każdy m^2 , czyli 1650 rubli. W takim przypadku w robotach w toku byłoby zamrożone tylko 11000 rb. - 1650 = 9350 rubli. Aby uniknąć zbędnego zamrożenia środków, zleceniobiorca będzie dążył do skoncentrowania zasobów, ludzkich i materiałowych, celem szybszego wykończenia robót przy danym elemencie konstrukcyjnym.

Skład robót w zakresie każdego elementu konstrukcyjnego ustala się według "Katalogu scalonych norm kosztorysowych 1937". Stosowanie podanych tam norm jest obowiązkowe, zarówno przy opracowywaniu kosztorysów, jak i przy rozliczeniach pomiędzy zleceniodawcą a instytucjami zleceniobiorczymi. Wyjątki dopuszczalne są jedynie przy robotach betonowych i żelbetowych. Według katalogu norm skład tych robót jest następujący: wzniesienie rusztowania i oszalowanie, zbrojenie, zabetonowanie, rozszalowanie i zacieranie betonowych powierzchni. Pomiędzy pierwszą i ostatnią operacją mijają pewien czas, którego trwanie zależy głównie od warunków stwardnienia betonu. Przestrzeganie w tym wypadku zasady, według której organizacje zleceniobiercze otrzymują zapłatę tylko za całkowicie zakończone roboty, spowodowałyby konieczność zamrożenia środków w nakładach na oszalowanie, zbrojenie i beton w ciągu całego okresu twardnienia betonu. Dlatego istniejące przepisy pozwalają płacić osobno za roboty przy szalowaniu, przy zbrojeniu i przy betonowaniu.

Roboty na obiektach niedużych, z terminem budowy do trzech miesięcy, finansowane są metodą uproszczoną. Roboty na tych obiektach faktycznie wykonane opłacane są w granicach 90 % wartości kosztorysowej obiektu w terminach, ustalonych umową, bez sporządzania aktów zdawczo-odbiorczych. Jeżeli w ciągu trzech miesięcy zleceniobiorca nie zakończy robót na takich obiektach, - to następnie roboty są opłacane na ogólnych zasadach (na podstawie aktów zdawczo-odbiorczych).

Przy obiektach wartości kosztorysowej do 100 tys. rub., liczeń można dokonywać za całe elementy konstrukcyjne, a nie za ich części; na przykład, nie za ilość wykonanych metrów sześciennych muru, lecz za wszystkie ściany. Tę zasadę stosuje się w tym przypadku, kiedy kosztorysy na takie obiekty opracowane były według instrukcji o sporządzeniu kosztorysów, zatwierdzonej przez Komitet do Spraw Budownictwa.

wa przy Radzie Ministrów ZSRR dnia 31 maja 1938 r.

Najpóźniej w ciągu 15 dni po przejęciu każdego zakończonego obiektu zleceniodawca przeprowadza ostateczny rozrachunek.

Opłacanie robót wyłącznie według cen jednostkowych - to szczególnie ważny warunek przestrzegania kosztorysowego kosztu budowy, - kosztorysy bowiem oparte są na cenach jednostkowych.

Jeżeli rozmiar robót, przy danym obiekcie, ściśle ustalony według roboczych rysunków, okaże się większy od zatwierdzonego rozmiaru na podstawie kosztorysu tego obiektu, zleceniobiorca wykonuje roboty na podstawie dodatkowego zlecenia inwestora wyszczególniającego dodatkowy rozmiar robót oraz ich koszt według cen kosztorysowych.

Roboty takie opłaca się w granicach generalnego kosztorysu budowy.

Rozmiar oraz koszt wykonanych w ciągu miesiąca zakończonych części elementów konstrukcyjnych na każdym obiekcie powinny być podane w aktach zdawczo-odbiorczych w/g f.Nr 2, podpisanych przez zleceniodawcę i zleceniobiorcę. Protokoły te załącza się do rachunków, przedkładanych Bankowi do opłaty.

Roboty, wykonane w ciągu pierwszej i drugiej dekady miesiąca, finansowane są na podstawie przedkładanych przez zleceniobiorcę rachunków przejściowych, opartych na danych o rozmiarach robót, wykonanych w ciągu danej dekady i figurujących w dzienniku robót. Po skontrolowaniu tych danych, opierając się na systematycznym nadzorze nad tokiem robót, zleceniodawca akceptuje rachunek i przekazuje go Bankowi do opłaty.

Roboty, wykonane w ciągu trzeciej dekady miesiąca, finansowane są na podstawie rachunków z dołączeniem aktów, stwierdzających koszt robót wykonanych w ciągu całego miesiąca. Potrąca się przy tym kwoty, wypłacone w/g rachunków przejściowych. Rachunek, z dołączonymi do niego aktami zdawczo-odbiorczymi, zleceniobiorca przedkłada Bankowi do zapłaty. Zleceniodawca ma obowiązek zaakceptować rachunek nie później, niż w ciągu 72 godzin od chwili jej otrzymania.

Jeżeli w tym terminie Bank nie otrzyma od zleceniodawcy zastrzeżeń, - rachunek uważany jest za akceptowany i podlega opłaceniu.

Niezależnie od opłacania wykonanych robót, zleceniodawca zwraca zleceniobiorcy także należność za wartość dostarczonych przez niego na plac gotowych metalowych, żelbetowych i drewnianych konstrukcji, części i bloków. Opłacanie przez zleceniodawcę tych konstrukcji i części ponad zaliczkę zachęca do stosowania przemysłowych metod budownictwa.

Jednakże zleceniodawca może opłacać zleceniobiorcy te konstrukcje, części i bloki tylko w rozmiarach, nie przekraczających wartości trzymiesięcznego zapasu. W przypadkach, kiedy Bank stwierdzi, że pozostałość zaliczki na opłacenie konstrukcji i części przekracza trzymiesięczne zapotrzebowanie, przerywa się dalsze opłacanie rachunków za konstrukcje i części. Nadwyżka zaliczki, wypłaconej na konstrukcje i części, powinna być ściągnięta i zaliczona na rachunek bieżący budowy.

Ponieważ do ceny jednostkowej elementów konstrukcyjnych wlicza się także koszt gotowych konstrukcji i części, przy opłacaniu robót należy potrącać koszt tych konstrukcji i części. W ten sposób sumy przejściowych wypłat oraz koszt gotowych konstrukcji i części wyłącza się z ogólnej wartości robót wykonanych w ciągu miesiąca. Pozostałą sumę otrzymuje zleceniobiorca.

Zleceniobiorca generalny rozlicza się ze swoim subzleceniobiorcą zwykle samodzielnie, na podstawie przedkładanych przez subzleceniobiorcę rachunków i aktów zdawczo-odbiorczych. Rozliczenia pomiędzy zleceniobiorcą generalnym a subzleceniobiorcą przeprowadza się na takich samych zasadach, jak pomiędzy zleceniodawcą a zleceniobiorcą, - czyli według cen jednostkowych za skończone części elementów konstrukcyjnych, na podstawie dekadowych rachunków przejściowych i miesięcznych rachunków ostatecznych.

Na wniosek zleceniobiorcy generalnego zleceniodawca może przelewać bezpośrednio subzleceniobiorcy należności za wykonane przez niego roboty, omijając konto rozliczeniowe zleceniobiorcy generalnego.

Ten sposób zabezpiecza interesy subzleceniobiorcy w tych przypadkach, kiedy zleceniobiorca generalny ma przeterminowane długi u dostawców. Gdyby zleceniodawca wszystkie środki przelewał na kon-

~~to zleceniobiorcy generalnego, -poszłyby one w pierwszym rze-~~
dzie na umorzenie ~~przetarminowanego~~ zadłużenia u dostawców,
a wtedy subzleceniobiorcy nie ~~otrzymaliby na czas~~ należnych
im płatności za wykonane roboty.

W przypadku, kiedy na koncie rozliczeniowym zleceniobior-
cy brak środków na pokrycie wszystkich dokumentów płatniczych
w przewidzianej kolejności, uchwała Rady Ministrów ZSRR z dn.
25 lutego 1938 r. zezwala na udzielenie zleceniobiorcy, na za-
spokojenie najpilniejszych potrzeb, do 5 % wpływów na konto roz-
liczeniowe w dniu poprzedzającym.

Ponieważ jednak wpływy na konto zleceniobiorcy bywają bar-
dzo często nierównomierne, wolno asygnować środki według prze-
ciętej dziennej wpływów za ostatnią dekadę.

Przy finansowaniu robót, prowadzonych systemem zleconym,
podstawowe znaczenie posiada kontrola bankowa przy opłacaniu
wykonanych robót. Odnosi się to w równym stopniu tak do kon-
troli zgodności wykonanych robót z warunkami umowy (włączenie
danych obiektów do spisu tytułów, sporządzenie dokumentacji
projektowo-kosztorysowej, posiadanie wolnego salda limitu kosztory-
sowego itp.), jak i do kontroli rozmiaru robót, wykazanego w
aktach zdawczo-odbiorczych, prawidłowości zastosowanych cen itd.-

----- oOo -----

